

Egy év munkája és száz év emléke a piarista gimnázium évkönyvében

(A Délmagyarország munkatársától) Az évközi értesítők rendszerint megmutatják az iskolák tükörképét. Egyévi munkát, annak tartalmát, eredményét és azt a szellemet tükrözik vissza az évközi beszámolók, amely az iskola falai között folyik, legteljesebb kincsünk, az ifjúság nevelése érdekében. Eppen ezért túllép az iskola külsőben az értesítő könyv, amelyet a nyilvánosság is a legnagyobb figyelemmel kísér. A szegedi középiskolák az idén is igen tartalmas könyvekkel lépnek a nyilvánosság elé és gazdag, jelentős anyagot bocsátanak az iskola, valamint a közönség érdeklődése elé. Az értesítők közül elsőnek a kegyesrendiek vezetése alatt álló szegedi városi római katolikus Dugonics András gimnázium évkönyvét kaptuk kézhez, amely ugyancsak hűen tükrözi ennek a nagymultú iskolának, a kegyes tanítványok intézetének működését.

A piarista gimnázium évkönyve, amelyet igen gondos, emelkedett színvonalú munkával Karl János dr. igazgató tett közzé, kiemelkedik a szokásos évközi beszámolók közül. Valóban egy jól végzett esztendő eredményéről és az iskolában uralkodó nemes hagyományokon nyugvó szellemről tesznek tanúságot ezek az oldalak. Bevezetőül egy megkapóan költői hangulatú és magasba szárnyaló tanulmány emlékezik meg kormányzó urunk húszéves országjárásáról, olyan stílusban és olyan keretek között, amely méltán lehet mintája a nemzeti emlékezésnek és nevelői stílusnak. Megrendülten olvassuk a szép emlékezés befejező akkordjainak kormányzó urunk nemzetet építő munkásságának jellemzéséről az Ady-idézetet: ... És ha leszakad az ég is, Marad magyar mégis, mégis Ősi, szép és rémületlen ...

A százéves önképzőkör

Az évkönyv egyik kiemelkedő tanulmánya, amely szinte az értesítő középponti anyagát is jelenti az a munka, amelyben Diósi Géza dr., a kitűnő pedagógus és nemes tollú író beszámol a Horváth Cirill Önképzőkör százéves történetéről. A tanulmány nemcsak összefoglalja és megőrzi ennek a százéves »Olvasó Társaság«-nak történetét és eredményeit, hanem egy darab kortörténelmet is meglevenit nemes eszközökkel és azzal a szellemmel, amely oly régen hirdeti a kegyes atyák iskolájának pedagógiai és emberformáló cselekvéseit. A kitűnő rendszerezéssel megírt tanulmány fölüléri az önképzőkör százévesében nemcsak az iskola történetét. Nemcsak egy iskola egyetlen százéves fejezetét jelenti ez a tanulmány, de benne van egy kicsit a magyar élet is, amely megtartotta a szentistváni országot a nemzetnek és a jövőnek. Mindenki számára gyönyörűséges olvasmány ez a tanulmány és különösen azoknak, akik a szegedi homokról való. Előttünk támad föl száz szegedi év, szinte maga a város, régi és emlékekben ma is köztünk élő alakjai. Beszámol Diósi Géza Horváth Cyrill, a liceum tudós oktatójának munkájáról, amellyel megvalósította 1840-ben a Szegedi Bölcselkedő Olvasó Társaságát a magyar nyelv és gondolkodás ápolására. Az első évek nevei között találjuk Schlauch Lőrincet a későbbi nagynevű várdi püspököt, 1842-ben a következő nevekkal találkozunk az önképzőkör szereplői között: Kremlinger Antal, az árvízi idők felejthetetlen emlékei belvárosi plebánosa, Pálffy K. Kiss Károly, Vásárhelyi. Öt évi működés után a helytartótanács véget vetett a magyar szellemű kör működésének. A kényszerűsünet két évig tartott, ugyanilyen szomorú éveket jelöl a Bach-korszak ideje, amikor elrendelték, hogy minden tantárgyat németül kell tanítani a gimnáziumban.

Szegedi történelem

A hatvanas években kezdődik az új föllendülés. Ezeknél az éveknél találkozunk Ivánkovits János, a későbbi rozsnyói püspök nevével, nem sokkal később kezd működését Reizner János, aki később Szeged történetírója lett. Az önkényuralom utolsó éveiben kettőzött erővel folyik a munka a gimnázium falai között, hány nagyszerű nevet örökítenek meg az önképzőköri jegyzőkönyvek: Dáni Ferenc, Návay Imre, Buócz Béla, Osztrovsky Rezső, Telbisz Imre, Lázár György, Tallián Jenő, Wagner Gyula ... (Egy darab kortörténelem.) 1870-ben mint az egyik legszorgalmasabb tagot említi a beszámoló Löw Immanuelt, idézi Eötvös József halálra írt hexameterét. Két évvel később találkozunk Hubacs Pál kúriai bíró, Rainer József főkapitány, Bokor Pál polgármesterhelvettessel. Palotás Fausztin, Új József diák alkotásaival. Megállapítja a beszámoló, hogy Bokor Pál a legrégibb élő ifjúsági elnök. Itt találkozunk Koczor János tanácsnok, Ringhoffer Lajos kúriai bíró nevével, Szekerke Lajos tanácsnok, Jászai Géza plebános, Holló Lajos a híres negyvennyolcas képviselő működésével, Várossy Gyula, Herczl

Manó, Gyuritz Sándor főorvos, a híres sebész szereplésével.

Következik az árvíz esztendeje, amikor márciustól júniusig szünetelt a gimnáziumi munka az elöntött városban, ekkor voltak diákok Gaál Endre kultúratanácsnok, Kelemen Béla főispán, Taschler Endre főjegyző, egy évvel később Balogh Károly a híres pénzügyi szenátor, aki ebben az időben még verseket írt. Ezekben az időkben tűnt föl Kószó István államtitkár, Breisach Béla kanonok és iskolatársuk volt két osztályban Herczeg Ferenc is. 1883-ban járt a kegyes atyák iskolájába Bezdán József, Pap Géza államtitkár. 1886 korszakalkotó volt a gimnázium életében, ekkor költözött az intézet a templontéri öreg gimnáziumból mai épületébe. Ekkor találkoztunk először az önképzőkör jegyzőkönyveiben Muntján István táblai elnök nevével.

A századvégtől a kormányzógyűlési doktorokig

A következő évben működik Turóczi Mihály főjegyző, Kovács Rókus táblai tanácselnök. Az egyes gyűléseken sokat szavalt — emlékezik meg a tanulmány — Kormányos Benő már hetedik korában, 1889-ben találkozunk először Pap Róbert dr. ügyvédi kamarai alelnök nevével, aki állandó dolgozótársa és egyik kitűnő tagja a gimnázium önképzőkörének. Ekkor működik az iskolában Huszka Jenő és Sugár Viktor, a két híres magyar muzsikusi, itt van Bakonyi Károly, a János vitéz daljáték felejthetetlen szövegírója. A következő években tűnik föl Tápay Szabó László egyetemi tanár, aki minden irányú munkából kivette a részét kimagasló eredményekkel. Itt van Nyilasy Sándor, Pálffy József polgármester, Rack Lipót tanácsnok, Temesváry Géza főispán, kortársak és diaktársak Vass Károly, Wanie Rudolf törvényszéki bíró, Prelog József a gimnázium későbbi igazgatója, Széles József, Károlyi Lajos festőművész, Juhász István kúriai bíró. 1895-ben találkozunk Molnár Jenő, az ismert író és hírlapíró diákmunkájával, itt dolgozik Hencz Károly az ismert képviselő, szavalóversenyen tűnik ki először Várnay Dezső és sokirányú munkásságával Schütz Antal egyetemi tanár. A századfordulón vette át az önképzőkört a felejthetetlen emléke Szinger Kornél, aki új eredmények felé vitte a kört. Az új nevek között akadunk rá Berecz János professzor nevére, a következő években tűnik föl a hetedik évek között Juhász Gyula, aki állandó munkatársa a körnek, állandó versenyt folytat Balassa Józseffel, a későbbi ismert hírlapíróval. Bizony nem egyszer Balassa került ki győztesen az iskolai vetélkedésből — említi meg a tanulmány. — Az osztálytársak között találjuk Eisner Manót, Aigner Károlyt, Pásztor Józsefet, Szivessy Tibort, a következő évben jutalmat kap Korpássy Elemér, aki már diákkorában is a vig szavalatok mester. ... itt működik Szlávik Péter, Dettre János, aki később az önképzőkör elnöke lesz, Gruner István, Szekerke Lajos főjegyző. Egy szavalóverseny szereplői között találkozunk Ocskay Kornél nevével. A következő években Szegeden tanul Czapik Gyula veszprémi püspök, aki mindjárt kitűnik bírálatával. 1905-ben nagy elismeréssel szerepel Gál László igazságügyminiszteri osztályfőnök, Heim Géza dr. dandárparancsnok. Itt van Békeffy László, aki mindjárt dicsőreket kapott, egyelőre szavalásból.

Amikor már szabad rajongani Adyért

Ebben az évben volt hetedik Vincent Kler István, későbbi kereskedelmi miniszter, aki ugyancsak jól szavalt a jegyzőkönyvek tanúsága szerint. Szorgalmasan dolgozott Tóth Béla dr. jelenlegi helyettes polgármester, Schultzs Károly dr., majd Belle Ferenc dr., Pávó Ferenc következik a sorban, Hammer Fidél dr., munkácsi h. polgármester és Rácz Andor járásbírósi elnök több első díjat nyert. A tizedik években működött az önképzőkörben Kulinyi Ernő, Fírbás Oszkár igazgató, Tömörkény László főmérnök, igazgató, a háborús években következtek Baracs Marcell, Szőke Mihály, Burger Béla dr., Miskolczy Zoltán dr., Simon Ákos dr., Széll János dr. és a többiek. Ezekből az időkbeli őrző a jegyzőkönyv a következő jegyzet: »Ezután szabad lesz hivatalosan is rajongani Adyért. Babitsért ... A gimnázium Advénepélyén megjelent Juhász Gyula is, akit meleg szeretettel fogadott a diákság és könnyes szemekkel beszélt az önképzőkör előtt az elhunyt Ady Endréről. Az 1919-es sulyos évben már áprilisban meg kellett tartani az évszázadi ünnepélyt, jött a francia megszállás ... A huszas

évek már a legszorosabban vett fiatal kortársak szereplését őrzik, ekkor tűnik föl Skultéty István dr. polgármesteri titkár, Regdon László bíró, Armentano Lajos magántanár, Bálint Sándor magántanár, Richter Béla ügyész és a többiek. Az ezután következő évek már itt a szemünk előtt mulak el. Talán legyen szabad kiemelni azt, hogy a kegyes atyák iskolája egymásután nevelt föl kormányzógyűlési doktorokat: Papp János, Csiky János, Szabó Miklós, Popják György innen kerültek ki és bizonyul ez a sor tovább bővül majd a jelenben. Így érünk át száz éven megatottan. Diósi Géza tanulmánya valóban nemcsak az iskola történetét és munkáját idézi, hanem egy darab magyar kortörténelem is. Tanulmányra bizonyára megmarad az évkönyv oldalain kívül is.

Embernevelés

Közlí a kötet a további fejezetekben Muntján István nagyvonalú beszédét, amelyet a százéves ünnepélyen mondott, majd Tóth Béla dr. h. polgármester emlékezik költői lendülettel Fekete Ipolyról, a generációk nagy nevelőjéről, végül Révay József dr. írt megható rajzot Nováky Bertalanról. Az intézet multjáról szóló fejezetet egy meghatóan szép egykorú metszet vezeti be, a gimnázium régi épületéről: »A Szegedi Oskolák Épületének Tekintete ... Gondosan kidolgozott igen figyelemreméltó fejezet számol be az iskola idejéről minden vonatkozásban és megmutatja azt a sokrétű munkát, amelyet a gimnázium falain belül végeztek. Ebből is kikivánczokkánny mondat arról, hogy milyennek kell lennie a nemes ur embernek, hogy milyen fölfogásban igyekszik az iskola emberré nevelni diákjait. »Az igazi uriembert jellemzi — mondja —, hogy adásra van beállítva, az uriember szép formában él. Szereti a választékoságot és minden mozdulatában tud előkelő lenni. Az igazi ur módor mindig szigorú önfegyelmezés és állandó mértéktartás eredménye. Ezért annyira ritka jelenség ... » És az évkönyv így végzi ezeket a megszívlelendő sorokat: »A mai kor szellem nem kedves az uriember típusának ... » Szép sorok számolnak be az iskola és a szülői ház kapcsolatairól, majd közli az évkönyv az iskola tanári testületét, a kar hitéleti, irodalmi és társadalmi működését, beszámol a kitűnően föl-szerelt szertárakról, az ifjúsági egyesületek tevékeny munkájáról. Végül beszámoló következik a tanulási eredményről. A világosan összeállított kimutatások, számítások és felsorolások azt igazolják, hogy nemcsak a nevelésre, de a tanulmányra is nagy figyelemmel van a gimnázium, a diákok az idén is nagy általánosságban kitűnő tanulmányi eredményt értek el. Ezt igazolja az érettségi vizsga eredménye is.

A gimnázium évkönyve kiemelkedik a szokásos évközi beszámolók közül, érdemes megőrizni a jövő számára. Nemcsak azoknak nyújt tanulságos olvasmányt, akik az iskolának az elmúlt tanévben voltak növendékei.

Árdrágításért elítéltek öt vásárhelyi burgonyaárust

(A Délmagyarország munkatársától) Ismeretes, hogy a szegedi törvényszék külön tanácsa sorozatosan tárgyalja azokat az ügyeket, amelyekben árdrágítás címen tettek följelentést. Különösen sok ügy érkezik Hódmezővásárhelyről, ahol a közelmúltban burgonyarazziákat tartottak a piacokon és sorozatosan tettek följelentést olyan árusok és gazdák ellen, akik a megengedettnél néhány fillérrel drágábban árulták az elmúlt hónapokban a burgonyát. Kedden a törvényszék Habermann Gusztáv-tanácsa ismét egy csoport vásárhelyi burgonyaárus ügyében tartott főtárgyalást.

Szűcs János kereskedő ellen azért tettek följelentést, mert áprilisban a Gül Baba-burgonyát kilónként 20 fillérért árulta, holott a hatóságilag megállapított legmagasabb ára 13 fillér volt. A törvényszék 20 pengő pénzbüntetésre ítélte.

A következő vádlott Kovács Lajos 55 éves földműves volt, aki Imre fiával együtt 14 fillér helyett 20 fillérért árulta a burgonyát a piacon. Valamennyi vádlott azzal védekezett, hogy nem tudtak a burgonya maximális áráról és az egész piacon mindenki 20 fillért kért a burgonyáért. Kovács Lajost 60 pengőre, fiát 30 pengőre ítélték.

Borbás Ferencné márciusban árulta 20 fillérért a nyári rózsaburgonyát a vásárhelyi piacon, holott a legmagasabb ár 14 fillér volt. A törvényszék a nyomatékossá enyhítő körülmények miatt 10 pengő pénzbüntetésre ítélte. Végül Borbás Ferencet ítélte el a törvényszék, aki 14 fillér helyett 20 fillért kért egy kiló burgonyáért. Husz pengő pénzbüntetésre ítélték.

A törvényszék valamennyinél mérlegelte nehéz helyzetüket és az egyéb nyomatékossá enyhítő körülményeket. Valamennyi ítélet azonnal jogerőre emelkedett.